

16

Etter drapet

Ingrid-Elisabeth Berg (16) ble drept av kjæresten. For foreldrene hennes ble møtet med rettsvesenet et mareritt. Nå vil justisminister Knut Storberget trolig foreslå å styrke de etterlattes rettigheter.

Innhold

4 **Goddag:** Eilev Groven Myhren

10 **Respons:** Brev fra leserne

11 **Meninger:** Global oppvarming

12 **Intervjuet:** Sven Erik Renaa

15 **Hege Duckert:** Lekre livreddere

30 **Reportasjen:** Latteryoga

39 **Øyeblikket:** Johan Brun

51 **Liv Finstad:** Stammefolket

52 **Det beste jeg vet:** Oksehale

55 **Vin:** Nytt godt vin-år

56 **Robinson&Fredag:** Ved Brua

58 **Hvordan i all verden:** Energilamper

63 **Rolf Hansen:** Kryssord

26

Kjæresten

Petter Schjerven (39) snakker om kjærlighet på tv. Selv fant han den på et jobbintervju.

34

Utfordreren

Ingunn Yssen (45) tåler en trøkk. Da er det lettere å legge seg ut med Norges mektigste kvinne.

Coverfoto: Agnete Brun

44

Veteranen

Filmstjernen Annette Bening (48) har mange fan. Hennes eget idol er venninnen Liv Ullmann.

46

Brubyggeren

Vebjørn Sand (40) har bygd ei ny bru. Hvis den smelter, er det ute med oss.

40

Duftende dråper

Magasinet gikk etter lukta i parfymenes hovedstad Grasse.

Merket for God Design

En utmerkelse fra Norsk Designråd

ANSVARLIG REDAKTØR ANNE AASHEIM. REDAKTØR FOR MAGASINET JANE THRODNSEN.

POSTADRESSE Pb. 1184 SENTRUM, 0107 OSLO. TELEFON 22 31 08 24. TELEFAKS 22 31 05 22.

E-POST magasinet@dagbladet.no. LESERBREV respons@dagbladet.no. ANNONSEINFO: gullrekka.no

Magasinet har ikke ansvar for ubestilt materiale. Magasinet betinger seg retten til å lagre og utgi tekst og bilder, også i elektronisk form, herunder å legge stoffet inn i et elektronisk arkiv, og å gjøre det tilgjengelig i tilknytning til Dagbladets internettutgave eller i andre publikasjoner. Unntak fra dette må avtales skriftlig.

DOKUMENTAR

TEKST: THOMAS ERGO FOTO: ERLING HÆGELAND, POLITIET OG PRIVAT

Ingrid-Elisabeth (16) gikk for å møte kjæresten. Han ventet med en pistol.

«ER DET POLITIET?»

Det er stemmen til en gutt i slutten av tenåra. Klokka er passert halv to natt til søndag 22. januar i fjor. Denne samtalen er hentet fra lydloggen til Rogaland politidistrikts nødtelefon:

«Ja, det er det.»

«Du vil sikkert ikke tro det,» begynner gutten. «Jeg har skutt dama mi.»

«Kan ikke dere komme og hente meg? Jeg blir gal.»

En 17 år gammel gutt i mørk dongeri og svart lue går oppover den isete, folketomme hovedveien i ret-

ning Statoil-stasjonen på Hommersåk i Sandnes.

«Ja, jeg har skutt henne med en revolver eller et eller annet. Det var faren min som hadde den i skapet.»

«Jeg går med den nå.»

«Du går med den nå?»

«Ja.»

Politiet er på vei, og det neste kvarteret forsøker betjenten å holde samtalen gående, roe gutten, stadfeste alvorret og jakte på en konkret adresse.

«Hun måtte faen ikke kødde med meg. Men så gjorde hun det i dag,» sier gutten. Han har flere skudd

igjen i magasinet.

«Dere må love å komme fort, for at jeg går mot et annet hus nå, så jeg ... skulle ha lyst ... ja.»

Han forteller at han er 17 år, og frykter å bli sperret inne resten av livet, sier han vil skyte seg selv. Det er fem minutter siden han skjøt kjæresten.

«Men det er ikke tjangs til å redde henne.»

«Fem minutter siden ... Hva heter dama di?»

«Ingrid-Elisabeth Berg.» ▶

Ble bare 16: Ingrid-Elisabeth Berg fra Hommersåk ble skutt og drept for ett år siden. Gjerningsmannen – hennes egen kjæreste – fikk ni års fengsel. Trolig er han ute om seks år.

► **SJU-ÅTTE TIMER TIDLIGERE:** Snart 17 år gamle Ingrid-Elisabeth Berg haster opp trappa hjemme i eneboligen i villastrøket Riska på Hommersåk i Rogaland.

«Hvordan var det i Sirdal, Ingrid?» spør moren, Gunn. De stopper et øyeblikk i trappa. Etter å ha skadet seg på snowboard for to år siden, har Ingrid-Elisabeth trent seg tilbake. Og denne dagen har hun kjørt brett igjen for første gang.

«Det var fint.»

«Men jeg har ikke tid til å prate. Må gjøre meg i stand,» sier Ingrid-Elisabeth.

Det er den siste ordvekslinga mellom mor og datter.

Huset sto på hodet denne lørdagsettermiddagen. Ingrid-Elisabeths storesøster hadde dratt på julebord.

Lillesøsteren skulle være alene hjemme. Foreldrene Gunn og Erik Berg skulle på 40-årslag hos gode venner. Ingrid-Elisabeth skulle på vorspiel hos kjæresten og deretter på fotballfesten på klubbhuset til Riska I.L. Hun strålte.

På vorspielet i loftsstua hos kjæresten viste Ingrid-Elisabeth film fra kameraet sitt. Venninna Therese fikk se puddersnøen i Sirdal mot blå, skyfri himmel, og Ingrid-Elisabeth fortalte at hun for første gang hadde greid salto på snowboard igjen.

«Nå kan du angre på at du ikke ble med,» sa hun ertende til venninna.

NOEN TIMER SEINERE, noe etter halv to om natta, ebet 40-årslaget mot slutten. Erik og Gunn sto i gangen og kledde på seg. Gunn så at flere hadde forsøkt

å ringe henne på mobilen. Erik kikket på sin mobil, og så at han hadde flere tapte anrop fra Ingrid-Elisabeths kjæreste.

Omtrent samtidig ringte det igjen hos Gunn. Denne gangen tok hun telefonen.

GRYTIDLIG SØNDAG MORGEN rullet den ene bilen etter den andre opp bakken mot åstedet. Det var ikke mye å se, bare politifolk, journalister og fotografer. Pressefolkene hutret i kulda, intervjuet naboer, stanset biler som trillet sakte forbi åstedet. Det var venner av offer og gjerningsmann. Noen gikk med på å snakke litt med journalistene og kanskje gi bort et sms-bilde av venninna si, til neste dags avis.

I 16-tida trillet en blå Volvo stasjonsvogn gjennom mengden av pressefolk og sambygdinger. En mor og

Jenterommet: – Ingrid-Elisabeth ville studere medisin. Hun hadde planer, sier Gunn og Erik Berg. I bakgrunnen sitter datterens hund Jenna.

en far kikket ut av bilvinduet, ubemerket, og kjørte videre.

FEM MÅNEDER SEINERE smalt klubba i bordet: Ingrid-Elisabeths kjæreste ble idømt ni års fengsel for foresttlig drap. 311 000 kroner i erstatning og oppreisning til hennes foreldre. Han er trolig ute om seks år.

Ved inngangsdøra til familien Bergs grå trevilla på Riska henger fortsatt navneskiltet som presenterer en familie på fem. Inne henger store, innrammede studiobilder av Ingrid-Elisabeth, tatt like før drapet. På rommet hennes snuser hunden hennes Jenna på mopedhjelmene, den rosa bamsen og puta hvor hun hadde brodert bokstavene M. U. – for fotballaget Manchester United.

Erik og Gunn Berg skjenker i kaffe. De forteller om

Dagbladet 23. januar 2006.

«Først mistet vi den kjæreste vi hadde. Så ble vi tråkket på.»

Erik, Ingrid-Elisabeths pappa

en engasjert og glad datter.

– Ingrid-Elisabeth visste at hun kunne bli hva hun ville, og at det var hun som bestemte det. Hun var kommet forbi det med å ønske seg ting. Hun visste at hun skulle studere medisin i Bergen, og at hun skulle bli psykiater eller lege, sier Erik Berg.

Foreldrene er vennlige, men på vakt. En skepsis har bygd seg opp etter at de for ett år siden ble kastet inn i veven av aktører som plutselig har en jobb å gjøre når et menneske blir drept: Poliiti, påtalemyndighet, advokater, dommer, prest, psykiatere, journalister. Politiet gjorde en god jobb, oppsummerer de ett år etter.

Men alt i alt sitter de igjen med følelsen av at de som skulle sørge for rettferdighet etter drapet på datteren – sviktet.

– Møtet med norsk rettsvesen har vært skremmende. Du er prisgitt folk som egentlig ikke er interessert i deg. De er først og fremst opptatt av å være profesjonelle og objektive. Fordi de skal være så ekstremt objektive, virker det som de mener seg unntatt normale regler for folkeskikk, sier ekteparet.

– Først mistet vi den kjæreste vi hadde. Så ble vi tråkket på, sier Erik.

– Det jeg reagerte mest på under rettsprosessen, var at vi ikke ble hørt, sier Gunn.

– Vi ble ikke tatt på alvor. Folk trodde vi var i psykisk ubalanse og dermed ikke klarte å tenke klare tanker. Jeg sa ganske tidlig til Erik at jeg følte at Ingrid-Elisabeth var blitt ei saksmappe, sier hun.

Erfaringene med førstestatsadvokat Harald L. Grønlien var den største skuffelsen.

– Bare det å få til et møte med statsadvokaten i forkant av rettssaken, var en kamp. Vi satt igjen med et inntrykk av at vi bare var til bry. Vi ønsket for eksempel å komme med et avslutningsinnlegg under rettsaken. Men å foreslå noe sånt var som å snakke til veggen. Det er typisk for holdningen vi har møtt: Det er ingen vilje til å strekke seg litt ekstra. Vi lurer jo på hva de er redde for, sier Erik Berg.

Under samme møtet la Gunn Berg et bilde av datteren på bordet.

– Statsadvokaten ville ikke se på det. Han startet bare samtalen med å si at han visste at for oss ville ingen straff være lang nok. Det argumentet er vi blitt møtt med hele veien, sier moren.

I juni i fjor møtte foreldrene i Sandnes tingrett. Nå skulle de se gjerningsmannen igjen. Dom skulle felles. Politiet hadde på forhånd gitt dem innsyn i etterforskningsmaterialet og de hadde snakket med de viktigste vitnene – Ingrid-Elisabeths venner. De visste langt på vei hva som hadde skjedd i timene og minuttene fram mot drapet natt til 22. januar.

VORSPIELET VAR OVER. Nærmere elleve på kvelden hadde Ingrid-Elisabeth, kjæresten, Therese og de andre gått opp til klubbhuset. Festen var i gang. Folk snakket sammen rundt bordene, drakk, hørte på musikk og danset. Etter en liten stund sa Ingrid-

«Hun lå jo fortsatt og pustet.»

Den draptsdømte, om de siste skuddene

- Elisabeths kjæreste at han var tom for drikke, og ba henne være med ham hjem. Avtalen var at hun skulle ligge over. Men hun hadde det gøy, og ville ikke gå ennå.

«Jeg går hjem. Du kan komme seinere i natt,» sa kjæresten, ifølge sin egen forklaring.

En felles kompis, Ronny Fredriksen, sto ved siden av. Han husker at kjæresten sa:

«Enten så kommer du nå, eller så kommer du ikke i det hele tatt.»

«Jeg vil komme seinere,» skal Ingrid-Elisabeth ha svart.

Det var da hun ifølge dommen skal ha sagt at hun kunne ligge over hos andre venner i stedet. Kjæresten snudde seg og gikk. To kompiser fulgte ham et stykke på veien. De hadde aldri sett ham så rasende. Ingrid-Elisabeth satt i trappa i klubbhuset og gråt mens Therese trøstet. Ingrid-Elisabeth blir beskrevet som ei glad jente. Sosial og omsorgsfull. Hun hadde mange venner. De eneste gangene Therese så henne nedfor, var når hun og kjæresten kranglet.

– Jeg så det slik at han ofte ødela for henne når de var på fest. Det virket som han ikke likte å se henne ha det gøy. Og det virket ikke som han hadde det så gøy selv, sier Therese.

På klubbhuset gråt Ingrid-Elisabeth mens hun snakket i mobilen og utvekslet sms med kjæresten. Seinere skulle retten vise til at Ingrid-Elisabeth truet kjæresten med å ligge over hos en felles venn «som hun tidligere på kvelden hadde sittet på fanget til». Sjalusimotivet ble sentralt.

VENNEN DET SIKTES til, er Ronny Fredriksen. Han har hele veien forklart at Ingrid-Elisabeth aldri satt på fanget hans. Og ifølge en rekke vitner – som ikke ble innkalt under rettssaken – var det aldri noen flørt mellom ham og Ingrid-Elisabeth. Ronny var kompis med Ingrid-Elisabeth, mangeårig kamerat av kjæresten hennes, og kjæreste med Therese.

– Ingrid sa til kjæresten i telefonen at det var mange hun kunne sove hos. Hun sa ikke bestemt at hun skulle sove hos den eller den. Ronny var bare én av flere hun nevnte. Det var overhodet ikke noe på gang mellom min bestevenninne og min kjæreste. Poenget var at hun hadde venner som kunne ta vare på henne. Hun sa det ikke for å provosere, sier Therese. Hun ble aldri innkalt til retten.

Ingrid-Elisabeth avtalte å forlate festen og møte kjæresten på halvveien, nede ved Schmidteskogen.

«Jeg går i stedet,» sa Therese, og reiste seg. Hun ville gå ned til ham og bare si at hun var lei av kranglinga mellom de to. Men utenfor klubbhuset ble Therese stoppet av kjæresten Ronny. Så kom også Ingrid-Elisabeth ut.

– Det var det siste jeg så til henne, sier Therese.

Ronny fulgte Ingrid-Elisabeth til hjørnet av klubbhuset

«Jeg syns det er for dumt at han oppfører seg sånn at du skal springe etter ham hver gang, akkurat som om du har gjort noe galt. Det har du jo absolutt ikke gjort. Han behandler deg ikke fint,» sa han.

Klokka var fire minutter på halv ett, og mobilen til Ingrid-Elisabeth ringte. Det var kjæresten igjen.

– Jeg hørte ham godt. Han skrek mer enn han snakket, forteller Ronny, og gjengir samtalen, slik han gjorde som aktors eneste vitne i retten:

Ingrid-Elisabeth: «Hvis du virkelig er glad i meg,

må du behandle meg bedre. For jeg orker ikke dette mer.»

«Er du tøff i trynet?» skal kjæresten ha svart.

Ingrid-Elisabeth fortsatte å gråte.

«Nei.»

Her skal kjæresten ha kalt henne noe uevnelig.

«Vi skulle ha møtt hverandre i Schmidteskogen for et kvarter siden.»

«Ja, men jeg hadde det så kjekt, så jeg ble litt lenger.»

Så hørte ikke Ronny hva kjæresten hennes sa. Ronny selv begynte å bli irritert.

«Jeg syns ikke du bør gå. Ikke denne gangen,» sa han.

Ingrid-Elisabeth svarte ikke, men lyttet i telefonen.

«Ja vel, jeg kommer i møte med deg med én gang,» sa hun inn i røret, og gikk nedover i retning Lifjellveien, drøyt 50 meter nedenfor, mens hun holdt mobil samtalen gående. Ronny gikk inn igjen til festen.

INGRID-ELISABETHS KJÆRESTE hadde ifølge sin forklaring kledd av seg og lagt seg, mens han kranglet med kjæresten i mobilen og det ble sendt sms fram og tilbake. «Ifølge tiltalte gjentok Berg at hun skulle sove hos kameraten, og han ble sint og fortvilet,» skriver retten.

Kjæresten har forklart at Ingrid-Elisabeth skal ha gjentatt at hun ville sove over hos kameraten, og at det da klikket helt for ham. 17-åringen, som var alene hjemme, spratt opp av senga, kledde på seg og sprang ned for å hente farens dokumentkoffert.

Den var låst. Han skar opp bunnen, tok ut pistolen, la patroner i magasinet, skrudde på lydtemperen og prøveskjøt to skudd i senga si, «for å vite at den funket». «Jeg ville ikke drite meg ut,» sa han seinere. Han fylte opp magasinet på den halvautomatiske Rugeren med ti skudd, rasket med seg ekstra ammunisjon, tok på seg den svarte lua si, og småløp i retning Schmidteskogen – «for å få respekt», som han selv forklarte.

Så kom hun ikke, som avtalt. Fire minutter på halv ett ringte han henne opp igjen. Hun sto utenfor klubbhuset, sammen med Ronny. Mer skriking og gråting.

«Ja vel, jeg kommer deg i møte med én gang,» sa hun til slutt.

Nå så han henne endelig gå nedover mot ham, med mobilen i hånda. Det var isete og vanskelig å gå fort. De møttes i svingen i Lifjellveien. Han tok fram pistolen.

«Hva er det?» spurte hun.

Så skal hun ikke ha sagt mer. Det var respekt han ville ha, forklarte han senere, derfor var planen å skyte henne i foten. Han ville vise at han mente alvor. Antakelig var det det første skuddet som gikk gjennom Ingrid-Elisabeths venstre kne. Ifølge egne forklaringer fikk han problemer med avtrekket på pistolen. Mens han fiklet med laderen, gikk et skudd av. Hun tok seg til magen, og sank sammen.

Skuddet, som traff hovedpulsåren, var dødelig. Så skjøt han henne tre ganger gjennom brystet, for: «Det var liksom ikke nok. Da klikket det enda mer. (...) Hun lå jo fortsatt og pustet,» sa han i politiavhør.

UNDER RETTSSAKEN FORKLARTE han seg annerledes: Alt som skjedde etter skuddet i magen, var svart for ham. Så våknet han idet han sto over henne, med flere kuler mindre i magasinet. Minutter seinere ringte

Brukte makt: I farens koffert lå den halvautomatiske opp for å få ut våpenet.

Drapsvåpenet: Ruger 22 kaliber, en halvautomatisk pistol

Åstedet: I denne svingen – i det fredelige villastrøket Riska – øverst i bildet, 50 meter unna.

pistolen oppbevart. Ingrid-Elisabeths kjæreste brøt den

med ti patroner i magasinet, påmontert lydtemper.

ble Inger-Elisabeth funnet drept. Klubbhuset ligger

han politiets nødtelefon. Det var «en åpenbart fortvilet og gråtende tiltalt, som blant annet sa at han ville skyte seg selv», skrev retten.

I dommen står det ingenting om at han på nødtelefonen også sa: «Jeg skyter ikke noen som ikke for tjener det.»

Noen hundre meter unna lå Ingrid-Elisabeth urørlig midt i en vei, svakt opplyst av et gatelys. I den ene hånda holdt hun en bit av mobiltelefonen. Resten lå på bakken ved siden av henne.

EKTEPARET BERGS MØTE MED STATSADVOKATEN: Det norske rettssystemet skiller mellom tre typer drap: Overlagt, forsettlig og uaktsomt. Et drap er overlagt dersom gjerningsmannen har overveid og planlagt handlingen. Et forsettlig drap er begått med viten og vilje, men uten at det er overveid. Uaktsomt drap er en klanderverdig handling, uten at den nødvendigvis er begått med vilje – som bildrap.

Drapet på Ingrid-Elisabeth Berg var overlagt – altså den groveste typen drap man kan begå – konkluderte politiadvokaten i Rogaland da etterforskningen var ferdig. Hadde drapet skjedd åtte måneder seinere, ville gjerningsmannen vært 18 år, med en strafferamme på 21 år. Strafferamme nå: 15 år.

Men så havnet saken på riksadvokat Tor-Aksel Busch' bord. Og han hadde en annen oppfatning: Etter «en helhetlig vurdering» kom Busch fram til at dette var forsettlig drap. Samtidig: «Handlingen i sin helhet – forberedelser, motiv og de mange skuddene mot en forsvarsløs person – bærer bud om overlegg,» skrev Busch, og la til: «Nærheten til overlegg og de øvrige skjerpene omstendigheter må tillegges nødvendig vekt ved straffeutmålingen.»

Under rettssaken viste førstestatsadvokat Harald L. Grønlien til politiets og riksadvokatens syn. «Drapet er nær å karakterisere som overlagt drap,» gjentok Grønlien, og innstilte på elleve års fengsel. Men dommerne kjøpte ikke påstanden.

«Ut fra de bevis som må legges til grunn, er retten ikke enig,» skrev dommerne. De mente det ikke var lagt fram bevis for at de dødelige skuddene var avfyrt med overlegg. Planen var jo å skade henne, mente de.

«Det foreligger således ikke holdepunkter for å legge til grunn at skuddene som drepte avdøde, var planlagte eller overveide. Disse framstår som impulsive, affektliknende der og da,» skrev dommerne. De lot i tillegg gjerningsmannens raske tilståelse, lave alder og behovet for å få ham rehabilitert tale til hans fordel. I tillegg viste dommerne til at en utredning etter drapet konkluderte med at han hadde ADHD, var veldig impulsiv og hadde problemer med «å sette bremseklosser på».

Dom: Forsettlig drap. Straff: Ni års fengsel. Ut om seks år.

– **DOMMEN VI SATT IGJEN** med, var et resultat av innsatsen til statsadvokaten, ikke til gjerningsmannens advokat. Mangelen på bevisgjennomgang var skremmende, mener Erik og Gunn Berg.

– Gjerningsmannen hadde innrømmet forsettlig drap. Da la statsadvokaten seg på det, og satset alt på ett kort, nemlig prosedyren. Der viste han til politiadvokatens og riksadvokatens argumentasjon om at drapet var overlagt eller svært nært overlagt drap. Men dette synet underbygde han ikke med dokumentasjon i retten. Det framsto dermed uten sub-

stans og troverdighet, mener Berg. Han trekker tråder til sin egen jobb i et oljeserviceselskap.

– Der er det aksept for at man kan tape en anbudsrunde, men ikke dersom innsatsen har vært midtels, sier Berg.

– At ikke retten var overbevist om at drapet nærmet seg overlagt, er ikke rart. Ut over de tekniske bevisene førte aktor bare ett vitne. Vi kjenner til vitner som absolutt burde vært ført for retten i spørsmålet om overlegg. For det andre brukte aktor minimalt med tid på å utdype de tekniske bevisene, sier Erik Berg.

Retten mener det er tvilsomt at Ingrid-Elisabeth var ved bevissthet under de tre siste skuddene.

– Men inngangsvinkelen for skuddene i brystet varierte. Det, sammenholdt med åstedundersøkelsen, tydet på at hun må ha forsøkt å vri seg unna, noe aktor dessverre overså helt, mener Erik Berg.

– Vi tror Ingrid-Elisabeth var bevisst og klar over at hun skulle dø. I stedet virker det som hennes påståtte bevisstløshet sees på som formildende.

Disse og en rekke andre påståtte feil og mangler skrev Gunn og Erik Berg om til riksadvokat Busch, som generelt mener straffen for drap er for lav. Men han anket ikke dommen, fordi han tror gjerningsmannen neppe ville fått en lengre straff, på grunn av hans lave alder.

«Men en straff, uansett lengde, kan aldri og har heller ikke til hensikt å være «en pris for et tapt liv,» skriver Busch i svaret til foreldrene. I flere år har han tatt til orde for at påtalemyndigheten «i større grad må ta ofre og pårørende på alvor.»

I høst møtte riksadvokat Busch familien Berg, sammen med statsadvokat Grønlien. Historien foreldrene forteller, har «åpnet nye perspektiver,» mener Busch.

I ET INTERVJU med Magasinet påpeker førstestatsadvokat Harald L. Grønlien at ekteparet Berg har kritisert de fleste rettsaktørene i saken.

– Familien Berg sier det var en kamp bare å få til et møte med deg før rettssaken?

– Det jeg kan si generelt, er at påtalemyndigheten tradisjonelt forsøker å unngå å ha møter i forkant av en sak der sakens fakta blir en del av møtets tema.

– Hvorfor?

– Det å ha møte med vitner om sakens faktum har vi visse erfaringer med. Det kan oppfattes negativt av forsvarer av tiltalte og andre aktører. Så i dette tilfellet var det ikke negativt å ha et møte om andre ting enn sakens faktum.

– Er det derfor du ikke ønsket å se på bildet av deres avdøde datter, som de hadde tatt med til møtet?

– Det er ikke korrekt. Jeg hadde ingen motforestillinger mot å se på bildet. Jeg så det jo. Hovedgrunnen til ikke å ta imot bildet, var at jeg ikke så det som et aktuelt bevis i saken.

– De anklager deg for å ha aktorert lite grundig, og mistenker at årsaken er at det forelå en tilståelse?

– Vi tilpasser selvfølgelig bevisførsel etter hva vi har behov for å bevise. At det ofte blir mindre bevisførsel i saker hvor det foreligger tilståelse, ligger i sakens natur, sier Grønlien.

– Har kommunikasjon med etterlatte noe for seg?

– Jeg vil snu problemstillingen og si at vårt fokus hele tida må være å være objektive og få fram fakta i retten. I selve straffesaken vil vi aldri framstå som en

Statsadvokaten:
Harald L. Grønlien.

Forsvareren: Gunnar
Øystein Helgevold.

Riksadvokaten:
Tor-Aksel Busch.

Dommeren:
Mass Nærland.

► prosessfullmektig for de fornærmede og etterlatte, men vil være opptatt av å få fram alle sider av saken. Noen kan ha misforstått eller hatt for store forventninger til vår rolle. Generelt er ikke målet å innta en spesiell vinkel. Fullbredde er vårt fokus.

– Har du kommunisert for dårlig eller bra nok med de etterlatte i denne saken?

– Noen oppfatter det som dårlig. Det synspunktet har jeg respekt for, sier statsadvokat Grønlien.

EKTEPARET BERGS MØTE MED TILTALTES ADVOKAT: For ekteparet Berg ble en grense for anstendighet passert da tiltaltes forsvarer, Gunnar Øystein Helgevold, kommenterte deres utgifter til gravstøtte og minnestund. Drapsmannen hadde sagt seg villig til å dekke kostnadene.

– Men i retten beskrev advokat Helgevold i et spottende tonefall hvor mye penger vi hadde brukt på gravstøtten. «Å bruke førtitre tusen kroner på en gravstøtte, en kan jo mene hva en vil om.» På gravstøtten er det plassert en modell av Ingrid-Elisabeths snøbrett i kobber, i stedet for et kors eller en blomst i messing. Snøbrettet er laget av en kunstner i Sandnes. Dette beskrev advokaten som at «de har kjøpt et smykke hos en gullsmed for noen tusen» – underforstått at dette var noe vi hadde kjøpt til oss selv, forteller Erik Berg.

Ut fra kvitteringene kunne advokat Helgevold fortelle at familien Berg også hadde kjøpt «noe biffsnadder».

– Han nærmest spyttet ut ordet «biffsnadder». Dette var utgifter til en minnestund på fødselsdagen til Ingrid-Elisabeth. Vi hadde invitert nær 30 av hennes venner, som vi kjøpte pizza til. Men i retten kunne det framstå som vi hadde fråstet på hans klients regning. Vi hadde aldri trodd vi skulle oppleve å bli hånet og latterliggjort av forsvareren til mannen som drepte vår datter, sier Gunn og Erik Berg.

I høst klaget de advokat Helgevold inn for Den Norske Advokatforenings disiplinærutvalg, en sak som ikke er avgjort. Helgevold sier han bare forsøkte å sette ekteparet Bergs erstatningskrav i perspektiv.

– Jeg tror ikke jeg ordla meg slik familien Berg gjengir det, uten at jeg husker formuleringene. Poenget var at de blant annet hadde kjøpt en dyrere gravstein enn hva som er vanlig, uten at min klient gjorde innsigelser. Jeg sa ingenting i hånende ordelag. Hvordan det kan ha blitt oppfattet, er noe annet, sier han.

– Kan profesjonelle noen ganger glemme hvordan en rettsprosess oppleves for dem som opplever det bare denne ene gangen i livet?

– Ja, det tror jeg nok. Jeg husker en lege som var svært ansent for han skulle inn i en rettssak. Han reagerte på at folk sto ute i gangen og lo, før de skulle inn på sine vante arenaer igjen. Ved saker av denne karakteren, vil folk flest oftest få et høyere spenningsnivå i kroppen enn de profesjonelle.

– Hva kan du gjøre for å unngå at folk oppfatter deg krenkende?

– En kan prøve å være varsom. Men budskapet må fram. Det er noe jeg har tenkt på i mange saker. Du skal ikke være krenkende og fornærmende. Men du skal få fram klientens synspunkter.

– Har familien Berg vært for kravstore?

– Nei, jeg vil ikke si det. De oppfatter situasjonen ut fra sitt ståsted.

EKTEPARET BERGS MØTE MED DOMMEREN: Erik og Gunn Berg reagerte sterkt på at dommeren ikke grep inn under forsvarerens tirade. Da dommeren heller ikke greide å skrive datterens navn korrekt i dommen, samt ikke beklaget tabben, klaget de også ham inn. De hadde altså rettet anklager mot statsadvokat, forsvarer og dommer. Tilsynsutvalget for dommere valgte å stole på de anklagdes versjon, og ikke på «amatørens». Slik gikk det til at ekteparet Berg nå

STUMP RØYKEN

BEH

NOVARTIS

Gode råd får du på apoteket. Nicotinell tygg gummi er et hjelpemiddel mot nikotinabstinens i røykfrie perioder og ved røykeavvenning. Brukes ikke ved graviditet eller amming. Ved alvorlig hjerte- og karsykdom skal Nicotinell kun brukes i samråd med lege. Nicotinell inneholder nikotin, og det kan være en viss tilvenningsfare. Les nøye på pakning og pakningsvedlegg. www.nicotinell.no

har papirer – fra tilsynsutvalget for dommere – på at de tok feil når de mente seg såret og krenket under rettssaken.

– Vi ønsket egentlig bare å stille følgende spørsmål: Hvorfor er det så vanskelig å si «beklager»? Hvorfor er det så vanskelig å utvise vanlig folkeskikk? spør Erik Berg.

Men som advokat Helgevold skriver: «Dommeren ledet forhandlingene på en ryddig måte.» Eller som statsadvokat Grønlien skriver: «Helgevold verken hånet eller latterliggjorde de etterlatte, men opptrådte «til gunst for sin klient». Han legger dog til:

– Selv om mange ville formulert seg på en annen måte enn advokat Helgevold, ville jeg funnet det uvanlig om rettens administrator hadde grepet inn mot den aktuelle delen av prosedyren.

Og tingrettsdommer Mass Nærland skriver: Advokat Helgevold «opptrådte særdeles taktfullt overfor de etterlatte som fornærmede i saken».

Samtidig mener familien Berg seg altså krenket. Hvordan kan de samme episodene oppleves så til de grader ulikt?

– **JA DET KAN DU SI**, sier tingrettsdommer Mass Nærland.

– Det var en generell uttalelse. For meg er det forenlig. Men jeg ønsker ikke å tilføye noe om denne saken, ut over hva jeg har skrevet til tilsynsutvalget. Men det er klart: Her har flere aktører ulike oppfatninger om i alle fall én henvendelse, sier dommeren, og spør om vi er klar over at han ikke er den eneste som har fått kritikk av ekteparet.

Om feilskrivningen av Ingrid-Elisabeths navn skriver Nærland til tilsynsutvalget: «Hadde jeg forstått at klagerne forventet en beklagelse for feilskriften, ville de selvsagt fått den tidligere.»

– Har du gitt familien en beklagelse nå?

– Ikke direkte. For jeg synes det lå implisitt i svaret ►

OLD GLØDEN

NYSGJERRIG PÅ ET LIV UTEN SIGARETTER?

PRØV NICOTINELL NIKOTINTYGGEGUMMI! SAMME GODE SMAK, NÅ I NY PAKNING. LIKE MYKE OG LETTE Å TYGGE SOM FØR. PEPPERMYNTE, FRUKT, LAKRIS OG NØYTRAL – HVILKEN SMAK PASSER DEG?

«Jeg tenker på foreldrene til Ingrid-Elisabeth. De var annerledes før.»

Therese Bjelland, bestevenninne

► mitt, at dette beklager jeg, sier dommeren.

Familien Bergs bistandsadvokat, Gyrid Holmen, tror profesjonelle aktører har en sjargong som gjør at de lett glemmer å ta hensyn til de etterlatte.

– I kampens hete tenkte jeg ikke særlig over advokat Helgevolds kommentarer om utgiftene til gravstøtte og minnestund. Men etterpå skjønnte jeg foreldrenes reaksjon. Uttalelsene var unødvendige, uverdige og krenkende. Vi hadde jo avklart dette punktet på forhånd, sier Holmen. Hun etterlyser større bevissthet hos folk som opptrer i retten.

– Vi i rettsapparatet forstår ikke i tilstrekkelig grad hvilken situasjon de pårørende er i. De er ekstremt sårbare, sier advokat Holmen.

EKTEPARET BERGS MØTE MED OFFENTLIGHETEN: – Hun er død. Legg det bak dere. Gjort er gjort. Bare noen dager etter drapet begynte omgivelsene rundt ekteparet Berg å fortelle dem at det var viktig med forsoning.

– Vi ble nærmest fortalt at nå måtte han som drepte datteren vår få komme tilbake til samfunnet for enhver pris, sier Gunn og Erik Berg.

«Hommersåk må ta vare på seg selv», var tittelen i en kommentar i Stavanger Aftenblad seks dager etter drapet. «Sorgen og savnet forsvinner aldri, men det går an å leve med det. For en far og en mor, for søsken og besteforeldre, for familie og venner.» Kommentaren ble lest opp i retten av tiltaltes advokat: «Men (drapsmannen) har også en familie, nære venner, uskyldige som må leve med sjokk og sorg, og gjerne en følelse av skyld og skam. På Hommersåk finnes det to familier som trenger støtte og omsorg,» siterte advokaten og advarte mot skittkasting og sosial brennemerking i bygda.

Ekteparet Berg fikk en liten stund følelsen av at det var dem som sto tiltalt. Dagen før dommen ble forkynt, kunne de lese i Aftenbladet at «skuddene som drepte Ingrid-Elisabeth Berg den 22. januar i år, traff også bygda. Den lå en stund nede for telling, men er nå i ferd med å reise seg igjen. Såret, men ikke mer enn at tida har ført livet tilbake til normalen.»

Om gjerningsmannen uttalte presten: «Målet må være å kunne ta imot ham igjen. Vi må signalisere at det er rom for alle i bygda. Han har begått en feil,

Minnestund: I kjølvannet av drapet på Ingrid-Elisabeth Berg samlet bygda seg i et fakkeltog. På mandag blir det ny markering i Riska kirke.

men vi må vise at det er mulig å gi ham en ny sjanse.»

Den uttalelsen glemmer ikke Ingrid-Elisabeths foreldre.

FØR JUL KUNNE DE LESE i VG at regjeringen varslet alternative straffer for lovbrøyttere mellom 15 og 18 år. En sentral Ap-politiker tok til orde for konfliktråd og samfunnsstraff i stedet for fengsel også for drapsmenn. To uker etter dommen fortalte en statssekretær i Justisdepartementet til NRKs «Dagsrevyen» at drapssaker ikke alltid skal ha politiets første prioritet:

«For der er tross alt offeret borte, ikke sant? Men hvis det er et levende offer som kanskje er i fare for å møte overfallsmannen igjen,» sa statssekretæren.

Gunn og Erik Berg skrev til justisministeren, med utgangspunkt i drapet på datteren. De fikk et kort svarbrev fra statssekretæren.

– Hun beklaget ikke sine uttalelser, og kommenterte heller ikke kjernen i saken. Men hun skrev at hun var glad for at vi var fornøyde med politiets innsats, forteller Erik Berg.

PÅ MANDAG skal det holdes minnestund for Ingrid-Elisabeth Berg, på dagen ett år etter at hun ble drept. Bestevenninna Therese Bjelland skal holde tale.

– Drapet har ødelagt så mange liv. Jeg tenker på foreldrene til Ingrid-Elisabeth. De var annerledes før. Vi er alle forandret. Hvis jeg har det gøy, blir gleden alltid bremsset opp. Herregud, hun var jo bestevenninna mi. Tanken på aldri å få se henne mer, gi henne en klem, si jeg er glad i henne, bremses evnen til å være glad, sier hun.

– Jeg ble overrasket over rettsaken. Det virket som de gjorde så lite i forhold til hva de kunne ha gjort. Jeg – og flere av vennene mine – kunne godt ha vitnet. Men ingen spurte oss. Det var som om drapsmannen fikk bestemme versjonen av hva som skjedde, sier hun.

For hennes daværende kjæreste, Ronny Fredriksen, var det en belastning å være påtalemyndighetens eneste vitne:

– De burde fått fram at jeg ikke bare fortalte min versjon, men en versjon mange kunne ha støttet. Dommerne kunne fått et helt annet inntrykk hvis det hadde vært innkalt flere vitner. I stedet ble det framstilt som om jeg hadde et forhold til Ingrid. Mange i vennegjengen vår kunne ha fortalt at det var feil, og hvordan forholdet mellom de to egentlig var.

Therese Bjelland sier det sånn:

– Da dommen ble lest opp, nevnte de noe om at de ville ha gutten tilbake til samfunnet. Han skulle få sjansen til å rette opp sine feil og leve et normalt liv. Han kommer ut når han er 23 år. Så skal alt bli bra igjen. Han må liksom få komme tilbake til bygda, sier Ingrid-Elisabeths bestevenninne.

– Som om ingenting er skjedd. ●

magasinet@dagbladet.no

Ingrid-Elisabeths tidligere kjæreste og hans foreldre har avslått Magasinet's forespørsel om intervju i forbindelse med denne reportasjen.

Tøft: Ekteparet Berg har hatt følelsen av at det var dem som sto tiltalt og ikke datterens kjæreste.

Varsler nye lover

DET ER VENTET AT justisminister Knut Storberget før sommeren vil foreslå å styrke etterlattes og fornærmedes rettigheter i straffeprosessen. I mai i fjor mottok han en utredning fra et offentlig utvalg, som konkluderer med at denne gruppa har få rettigheter i alvorlige kriminalsaker.

I dag blir de behandlet som vitner og kilder til informasjon, selv om de er ofre med et sterkt eierskap til saken. Forbrytelsen blir redusert til et anliggende mellom stat og gjerningsmann. Etterlatte og fornærmede trenger liksom ikke bry seg med annet enn kravet på erstatning.

ET TYPISK PROBLEM er derfor at de tilbys knapt med informasjon. Utvalget foreslår blant annet å lovfeste retten til mer innsyn i saken, bistandsadvokat, å være til stede ved alle rettsmøter og å uttale seg etter forklaringer og bevisframlegg.

DET MEST RADIKALE forslaget – å gi fornærmede og etterlatte ankerett – er lagt bort. Mange fryktet at ankerett ville kunne nøre opp under hevntanken.